

Remiss av SOU 2020:73 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen - Svar senast 30/4 2021

Er beteckning: SOU 2020:73

Sammanfattning

Länsstyrelsen ställer sig positiv till många av betänkandets förslag. En del förslag är särskilt komplexa och där har vi utvecklat resonemangen mer utförligt nedan. I huvudsak har endast förslag som berör Länsstyrelsen i Örebro läns verksamhet kommenterats.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen vill först poängtera att utredningsbetänkandet som helhet är mycket väl genomarbetat, trots kort utredningstid i förhållande till utredningsuppdragets omfattning. Bakgrunderna till och konsekvenserna av de förslag som läggs har i utredningen analyserats både brett och djupt och belyser väl den komplexitet som utredningsuppdraget har.

Betänkandet presenterar ett stort antal förslag. Länsstyrelsen har i sitt yttrande fokuserat på de förslag som har störst betydelse för Länsstyrelsens verksamhetsområde och geografi, dock kan en sådan gränsdragning ibland vara svår eftersom många förslag indirekt berör vår verksamhet och debatten kring skog och naturvård i stort. Länsstyrelsen har i sitt yttrande valt att kommentera de förslag som är särskilt betydelsefulla för att lösa de konflikter som råder kring skogen idag, samt de förslag där stora motsättningar råder mellan olika intressen. Förslag eller citat från betänkandet markeras i kursiv stil.

Särskilt viktigt att notera nationellt är de äganderättsliga aspekterna. Den rättspraxis som växt fram under utredningstiden som ger rätt till ersättning vid nekat avverkningstillstånd i fjällnära skog är viktig. Likaså att man i utredningen söker och presenterar lösningar för de oavsedda låsningar som under lång tid byggts upp kring nyckelbiotoper. Det måste vara en grundläggande princip att om myndighetsbeslut leder till väsentliga hinder för brukande av en skogsfastighet ska markägaren ersättas för denna rådighetsinskränkning.

Länsstyrelsen vill också poängtera att för att säkerställa konnektivitet och funktionalitet i områdesskyddet krävs att staten tar ett ökat ansvar för naturvården på sin mark genom att erbjuda ersättningsmark till markägare för att kunna skapa stora sammanhängande skyddade områden.

Kulturmiljölagen berörs av flera av utredningens förslag, direkt eller indirekt, och utredningens förslag påverkas av Kulturmiljölagen. Länsstyrelsen efterlyser ett eget kapitel om Kulturmiljölagen, i vilket det belyses vilken hänsyn som tagits till Kulturmiljölagen i utformandet av förslag. Frågor kring kulturmiljöer samt klimat och energi behandlas i remissyttrandet separat i slutet av texten.

Länsstyrelsen vill understryka behovet av en särskild utredning om åtgärder för hur skogen på bästa sätt kan bidra till det långsiktiga klimatarbetet med sikte bortom 2045. Den tidigare Vägvalsutredningen (SOU 2020:4 Vägen till en klimatpositiv framtid) diskuterade visserligen att en ökning av kolsänkan på brukad skogsmark kan ske genom tillväxthöjande åtgärder, ökad naturhänsyn i skogsbruket samt ökat skydd av produktiv skogsmark. Vägvalsutredningen föreslog däremot inga åtgärder, utan hänvisade till eventuella förslag som skulle kunna komma att presenteras i Skogsutredningen och andra pågående processer eller målöversyner. I direktivet för Skogsutredningen hänvisas till att den vid tidpunkten pågående Vägvalsutredningen skulle analysera förhållandet mellan ökad användning av skogsråvara och ökad kolinlagring som olika möjligheter för att nå klimatmålen. Frågan har dessvärre hamnat mellan stolarna och förslag på hur analysen ska hanteras tas inte upp av någon av de två utredningarna, vilket Länsstyrelsen ser som en brist. Skogens koppling till energi och klimat ställs idag inför nya kunskaper och utmaningar. Minskad polarisering och ökad tillit mellan olika aktörer är sannolikt en förutsättning för att uppnå rimliga och hållbara avvägningar för att nå olika samhällsmål, däribland klimatmålen.

Länsstyrelsens synpunkter på utredningens förslag

9.3 ”Regeringen bör, senast den 1 juli 2021, tillsätta en särskild utredare som ska fungera som en oberoende, fristående samordnare för att leda dialogprocessen inom det nationella skogsprogrammet.”

Länsstyrelsen i Örebro län tillstyrker förslaget och Länsstyrelsen har en samsyn med Skogsutredningens utlåtande i konsekvensbeskrivningen av förslaget. Förslaget ger en bättre kontinuitet och kan leda till bättre beslut. Mindre direkt politisk styrning kan ge långsiktiga faktabaserade förslag. Om skogsprogrammet ska vara långsiktigt bör även finansieringen vara det.

9.4 ”Det nationella skogsprogrammet bör i en dialogprocess ta fram förslag till ett nationellt mål för hållbar tillväxt i skogen som sedan beslutas av regeringen.”

2021-04-27

101-1107-2021

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget. Tydliga uppföljningsbara mål är en förutsättning för att kunna göra prioriteringar när skogen som resurs inte räcker till allt.

9.7 ”Regeringen bör ge Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket i uppdrag att, i samverkan med skogsnäringen och jägarorganisationerna, ta fram rådgivningsbudskap och genomföra rådgivning om klövviltförvaltning och skogsskötselprogram för hållbar skogsskötsel, minskade skador på skog och ökade fodermängder i hela landet. Syftet ska vara att uppnå målen med den adaptiva förvaltningen och balans mellan viltstammar och fodermängd. Regeringen bör ge Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att utreda möjligheterna till olika incitament samt regelförändringar för att minska skadenivåerna. Syftet med utredningen bör vara att förändringarna ska ge en samhällsekonomisk vinst i form av minskade betesskador och färre viltolyckor. Uppdraget bör redovisas senast den 1 januari 2023.”

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att ta fram rådgivningsbudskap och genomföra rådgivning på det sätt som föreslås. Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket är lämpliga myndigheter för uppgiften i den samverkan som föreslås. Utredningen föreslår också att dessa myndigheter bör utreda möjligheter till bl.a. incitament för att minska skadenivåerna. I det sammanhanget vill Länsstyrelsen påpeka att mycket av detta arbete nu genomförs med den förvaltningsplan för älg och kronhjort som Naturvårdsverket nu tar fram. Om en utredning startas upp enligt förslaget vill Länsstyrelsen poängtera att eftersom länsstyrelserna har ett stort ansvar inom viltförvaltningen bör länsstyrelserna involveras i utredningen.

9.8. ”Regeringen bör inrätta ett nationellt skogsskadecenter vid SLU som kan erbjuda praktisk rådgivning om metoder och åtgärder för skadebekämpning samt bedriva forskning. Regeringen bör även verka för att via Skogsstyrelsen säkra resurser till Centrala Skogsskyddskommittén för hantering av skogsskador.”

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

9.9 ”Ett vetenskapligt råd för biologisk mångfald i skogen”

”För att kunna ta ställning till vilka åtgärder för bevarande av biologisk mångfald i skogen som är nödvändiga och omfattningen av dessa behövs kunskap. Vederhäftig kunskap inhämtad med vetenskaplig metodik bör utgöra underlag för hur politiken ska prioritera naturvården i skogen. En sund politik bejakar kunskap och har tilltro till vetenskapliga metoder. Det finns annars en risk för att förutfattade meningar och politiska argument letar sig in i beskrivningar av tillståndet i naturen, i syfte att försöka anpassa verkligheten till en målbild. Utredningen har som utgångspunkt att om ett mål är ouppnåeligt på grund av de faktiska förhållandena ska målet eller medlen för att nå dit ändras – inte verklighetsbeskrivningen.”

Länsstyrelsen i Örebro tillstyrker förslaget och har en samsyn med Skogsutredningens bedömning och konsekvensbeskrivning om de grundläggande förutsättningarna för att kunna realisera förslaget.

9.10 *”Ett politiskt ställningstagande om hur Sverige ska uppfylla sina internationella åtaganden om biologisk mångfald i skogen.”*

”Regeringen bör besluta om vad Sveriges internationella åtaganden innebär och ställa upp ett långsiktigt mål för hur dessa åtaganden ska uppfyllas i skogen. Regeringens beslut bör även innehålla ett tydligt ställningstagande om vilka arealer och vilka skogstyper som bör avsättas för naturvård, för att på kort, respektive lång sikt bidra till uppfyllande av Sveriges internationella åtaganden och nationella mål om biologisk mångfald. Beslutet bör beakta den naturvetenskapliga bristanalys som föreslås och tydliggöra hur den biologiska mångfalden prioriteras i förhållande till de faktiska behoven. Beslutet kan lämpligen fattas inom det nuvarande miljömålssystemet, genom preciseringar och etappmål.”

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget. Miljökvalitetsmålen är utformade som visioner snarare än mål vilket gör att den breda acceptansen för dem i samhället är begränsad. Det är svårt att på ett objektivt och säkert sätt bedöma om ett miljökvalitetsmål är uppnått eller bedöms kunna uppnås. Länsstyrelsen anser att det därför är viktigt att ha tydliga mätbara mål både på kort och på lång sikt. Att på regional och nationell nivå styra mot mål som inte är tydligt mätbara och fullt accepterade leder till att olika intressen tenderar att göra olika bedömningar eller tillmäta miljömålsuppföljningen olika relevans. När tydliga mål saknas kan det ur ett markägarperspektiv upplevas som att staten vill ha mer och mer och aldrig blir nöjd med mängden skyddad skog. Detta är i sig försvårande för arbetet med områdesskydd.

Vi vill poängtera vikten av två resonemang som nämns i kapitel 9.10.1. Dels att de prioriteringar som görs bör fokusera på de skogar som idag har höga naturvärden men inte är avsatta, detta eftersom det är här som markägarens råddighet inskränks samtidigt som det saknas ett tydligt ansvar för bevarande och ersättning. Dels att konsekvenserna av det ställningstagande som regeringen föreslås göra analyseras i förhållande till andra samhällsmål som möjligheten till uttag av skoglig råvara samt en växande cirkulär bioekonomi i stort.

Vi poängterar i det här sammanhanget också vikten av internationellt jämförbar statistik för skyddad natur (frivilligt och formellt), vilket Naturvårdsverket sedan betänkandets publicering fått ett uppdrag om.

9.11 *”Ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen”*

2021-04-27

101-1107-2021

”Arbetet med formellt skydd av skog utgår från riksdagens miljömål, EU-rättsliga förpliktelser samt internationella åtaganden. Utredningen har i det föregående förordat att regeringen genom beslut bör ta ställning till vad som krävs av Sverige i dessa avseenden. Regeringen bör ansvara för att arbetet med bevarandet av biologisk mångfald i skogen sker på ett sammanhållet, konsekvent och effektivt sätt. Skydd av skog bör i huvudsak ske på frivillig grund. Regeringen bör ansvara för att bedöma vilken natur och vilka sociala värden som är av sådant särskilt angeläget allmänt intresse att de ska kunna skyddas genom tvång. Naturvårdande skötsel bör vara prioriterat och miljöhänsyn och anpassad skogsskötsel bör vara viktiga inslag.”

Länsstyrelsen i Örebro län tillstyrker förslaget och har en samsyn med Skogsutredningens bedömning och konsekvensbeskrivning om de grundläggande förutsättningarna för att kunna realisera förslaget.

10.2 ”Frivilligt formellt skydd som det huvudsakliga arbetssättet för skydd av skog”

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget med nedanstående förbehåll.

Förslaget är positivt såtillvida att frivillighet gör att även den skogsägare som inte vill förlora rådigheten över sin skog vågar ha naturvärden på sin fastighet. De flesta skogsägare är inte negativt inställda till naturvärden utan de blir det då samhället ställer upp restriktioner kring naturvärdena som innebär negativa konsekvenser för skogsägaren. Om frivilligheten är trovärdig och långsiktig så finns inte längre något motiv för skogsägare att städa bort naturvärden vilket ofta är en kostnad. Frivilligt skydd är en bättre väg att göra skogsägarna ännu mer naturintresserade.

Länsstyrelsen vill framföra att frivillighet är det arbetssätt som råder för närvarande inom myndigheten. Men den stora skillnaden jämfört med Skogsutredningens förslag är att det i de flesta fall är Länsstyrelsen som tar initiativ till skyddet och som föreslår gränser, skyddsform och föreskrifter mm.

Länsstyrelsen instämmer med de beskrivningar som återges på sidan 607-609 i utredningen. *”Skogsstyrelsens och länsstyrelsernas arbete med områdesskydd baseras i dag på den nationella strategin för formellt skydd av skog där dialog och samverkan anges som viktiga ingredienser i arbetet. I de allra flesta fall kommer också markägare och myndigheter överens om skydd och ersättning inom ramen för det arbete som sker.”* *”Det har framförts en oro att det nya arbetssättet med frivilligt formellt skydd av skog kan innebära att det formella skyddet blir mindre kostnadseffektivt och att skog med höga naturvärden avverkas i stor utsträckning.”* *”Arbetssättet med frivilligt formellt skydd riskerar att frånta Länsstyrelsen möjligheten att bedriva ett systematiskt arbete i områdesskyddet.”* *”Myndigheterna blir hänvisade till att vänta på markägarinitiativ och kan inte längre styra mot målen genom att man inte kan bestämma vilka områden som bör skyddas och inte heller kan kontrollera takten detta bör göras efter.”*

2021-04-27

101-1107-2021

Myndigheternas uppdrag i regleringsbrevet om att skydda kvarvarande värdekärnor i skog kan med ett införande av frivilligt formellt skydd inte längre anses rimligt, då den modellen fråntar myndighetens styrande verktyg.”

Länsstyrelsens erfarenhet av Komet är att det är allt för få objekt som föreslås skydd av markägarna och att de objekt som föreslås många gånger är sådana att de inte ligger i värdestrakter, inte har tillräckligt höga interna naturvärden eller är för små för att kunna prioriteras enligt den nationella och regionala strategin för skydd av skog.

För att få tillräckligt många markägare intresserade av att skydda skog på sin mark är det viktigt att det finns incitament i form av ekonomiska fördelar för markägaren att formellt skydda skog.

I och med att frivillighet blir det huvudsakliga arbets sättet för formellt skydd, blir den naturliga följden att naturvårdsarbete på statens egen mark blir än viktigare, dvs i första hand Sveaskog och Statens Fastighetsverk.

Länsstyrelsen i Örebro vill i detta sammanhang framföra att den enskilt viktigaste frågan för att få ett funktionellt formellt områdesskydd med hög konnektivitet mellan de skyddade områdena är att kunna erbjuda ersättningsmark till större markägare. Flera skogsbolag i länet har under mer än 10 års tid tålmodigt överhållit stora arealer skogsmark i avvaktan på att få ersättningsmark. Länsstyrelsen och skogsbolagen är helt överens om avgränsningar av ca 40 sådana objekt med en sammanlagd areal på ca 5000 hektar skogsmark. Så snart ett program för ersättningsmark aktiveras kan länet ta ett mycket stort kliv framåt i arbetet med att skydda stora sammanhängande skogs- och våtmarker.

Länsstyrelsen vill särskilt betona de problem som lyfts fram på Sidan 609 i utredningen. ”*Myndigheterna menar vidare att om myndigheten ska vänta på markägares anmälningar riskerar det att innebära stora problem om anmälningar inte kommer in medan skyddsvärda områden samtidigt avverkas. Har myndigheterna då inte möjlighet att agera äventyras måluppfyllelsen. Länsstyrelsen i Västerbotten menar exempelvis att den har relativt god kunskap om vad som finns kvar av värdekärnor inom trakterna och i spridningsstråk mellan dem. Länsstyrelsen påpekar också att kvarvarande oskyddade värdekärnor avverkas i en takt som överskrider den takt med vilken områden skyddas och bedömer att återstående oskyddade värdekärnor inom värdestrakter och spridningsstråk mellan dessa kommer avverkas inom en 10–15 års period med nuvarande avverkningstakt.*” Länsstyrelsen i Örebro har ett motsvarande läge som Länsstyrelsen i Västerbotten.

10.3 ”Nya sätt att skydda skog”

2021-04-27

101-1107-2021

”Artskyddsutredningen M 2020:03, bör ges i uppdrag att utreda behovet av ett tidsbegränsat områdesskydd som kan ta hänsyn till en skyddsvärds arts varaktighet i ett område som inte av andra skäl bör beredas permanent områdesskydd. Skogsstyrelsen bör ges i uppdrag att lämna förslag på ändring av 7 kap. 11 § miljöbalken och bilaga 2 till förordningen om områdesskydd för att möjliggöra mer ändamålsenliga biotopskyddsområden. Skogsstyrelsen bör utreda möjligheterna till att teckna naturvårdsavtal för förstärkt hänsyn. Skogsstyrelsen bör få i uppdrag att förtydliga vilken hänsyn som går utöver sektorsansvaret och därefter utreda formerna för att teckna naturvårdsavtal för förstärkt hänsyn. Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket bör utforma riktlinjer för en enhetlig och effektiv tillämpning av naturvårdsavtal som löper under en områdesskyddsprocess (väntansavtal).”

Länsstyrelsen i Örebro län tillstyrker förslaget och har en samsyn med Skogsutredningens bedömning och konsekvensbeskrivning om de grundläggande förutsättningarna för att kunna realisera förslaget.

10.4 *”Regeringen bör låta utreda frågan om hur skattefrihet för intrångsersättning motsvarande 100 procent av marknadsvärdesminskningen samt för löseskilling och markköp i naturvårdssyfte kan införas i Sverige. Som ett andrahandsalternativ till skattefrihet, bör utredas hur ersättning enligt 31 kap. miljöbalken för formellt skydd av skog på ett mer ändamålsenligt sätt kan avsättas till ersättningsfond.”*

Länsstyrelsen stödjer förslaget att utreda frågan, men förordar alternativet ersättningsfond. Ambitionen att naturvård ska utgöra en ekonomiskt attraktiv markanvändning är bra som en stimulansåtgärd för att markägaren ska gynna naturvärden. Detta ska vara i balans med ambitionen att öka tillväxten för omställning till en cirkulär bioekonomi. En förlängd tid för att nyttja ersättningsfond ökar skogsägarens motivation för att skydda naturvärden. Att sänka ersättningen och införa skattefrihet torde i de flesta fall slutligen leda till en lägre ersättning till skogsägaren, särskilt i de fall skogsägaren förvärvat ersättningsmark. Markägarorganisationer och andra berörda bör ges stort inflytande över eventuella förändringar av ersättning vid intrång/köp.

12.6 *”Skogsstyrelsen bör upphöra med nyckelbiotopsregistrering”*

”Förslaget innebär att Skogsstyrelsen inte längre bör inventera och registrera nyckelbiotoper vid sidan av myndighetens ärendehandläggning som utmynnar i ett förvaltningsbeslut. Alla delar av registret som utgör en sammanvägning av naturvärden och en klassificering av dessa utifrån de förutsättningar som rådde vid inventeringsstillfället bör gallras. Det innebär bland annat att begreppet nyckelbiotop och objekt med naturvärde tillsammans med det registrerade namnet ska utgå ur registret. Registret bör i stället kvarstå med de objektiva fynd som identifierats vid fältinventering och som är betydelsefulla för att kunna bedöma

2021-04-27

101-1107-2021

naturvärdena inom ramen för myndighetens handläggning där sådan kunskap kan vara relevant. En gallringsföreskrift bör därför meddelas för att möjliggöra att endast de uppgifter i nyckelbiotopsregistret som har stöd i rättsordningen kvarstår. Skogsstyrelsen bör fortsatt kunna inventera och bedöma nyckelbiotoper mot betalning inom sin uppdragsverksamhet.”

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget med nedanstående förbehåll.

Nyckelbiotopsbegreppet är det enskilt mest problematiska i naturvårdsdebatten och det behöver lösas för att komma vidare i äganderättsfrågan och för att öka förtroendet för myndigheternas arbete med naturvård. Om inte staten har möjlighet att lösa in en nyckelbiotop så ändras skogsägarens ekonomiska avkastning från området dramatiskt. Skogsägaren bär således en stor ekonomisk risk i en nyckelbiotop. Det finns därför ekonomiska motiv för skogsägaren att inte få för intressanta naturvärden på sin mark. I utredningen nämnda biotopsanering leder till extrakostnader för skogsägaren och förlorade naturvärden som vid ett system med frivillighet troligen funnits kvar.

Länsstyrelsen vill i detta sammanhang framföra vilket viktigt kunskapsunderlag nyckelbiotopsinventeringen är. I områdesskyddsarbetet och vid prövning av verksamheter i naturmiljöer är nyckelbiotopsinventeringen ett mycket värdefullt underlag. Det är viktigt att inte värdefull kunskap om arter och strukturer från Skogsstyrelsens inventeringar försvinner utan bevaras och är tillgängligt i någon form. I utredningens förslag ska objektiva fynd ska kvarstå i register, men inte klassningen om den tillkommit under förhållanden där Skogsstyrelsen inte haft rättslig grund att klassa ett område.

12.8 ”Brukningsenheter som till stor del utgörs av områden med utvecklade naturvärden, som av Skogsstyrelsen bedömts utgöra så kallade nyckelbiotopsrika brukningsenheter, bör även fortsättningsvis prioriteras för formellt skydd.”

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget.

14.1 ”Ett kunskapskrav i skogsvårdslagen”

Länsstyrelsen i Örebro län tillstyrker förslaget och har en samsyn med Skogsutredningens bedömning och konsekvensbeskrivning om de grundläggande förutsättningarna för att kunna realisera förslaget.

Utredningens bedömning: *”Skogsägare har ett ansvar för kunskap både enligt skogsvårdslagen och miljöbalken. Det är i många fall svårt att skilja på när respektive lags kunskapskrav ska tillämpas av myndigheter. Det finns behov av att förtydliga vilket krav på kunskap som finns för markägaren. Kopplingen mellan miljöbalkens samrådsbestämmelser och skogsvårdslagen bör upphävas för att tydliggöra vilken lag som ska tillämpas för olika åtgärder.”*

2021-04-27

101-1107-2021

Länsstyrelsen vill framföra vikten av tydlig vägledning från Skogsstyrelsen. Denna förändring ställer höga krav på skogsägaren eller dennes företrädare. Det krävs god kunskap för att kunna bedöma hur avverkningen påverkar naturvärdena. En positiv effekt av detta krav kan vara att skogsägarens intresse för natur- och kulturvärden ökar ytterligare.

Länsstyrelsen efterlyser en beskrivning över vilken nivå kunskapskravet ska ligga på. Det är viktigt att en intresserad markägare i normalfallet själv ska kunna skaffa sig den kunskap som krävs och göra en bedömning av natur- och kulturvärden utan att behöva anlita en konsult.

14.3 *”Skogsstyrelsens instruktion ska ge myndigheten möjlighet att ansvara för en reglerad inventering av de objektiva förhållanden i naturen som kan ha särskild betydelse för biologisk mångfald i skogen. Inventering och dokumentering av sådana uppgifter utgör en naturmiljöbeskrivning.”*

Länsstyrelsen i Örebro län tillstyrker förslaget. Inventeringen kan vara ett bra underlag för skogsägaren. Många skogsägare tycker det är intressant och vill ha mer kunskap om sin skog, men det kan finnas en skepsis då den liknar nyckelbiotopsinventeringen.

14.4 *”Handläggningstiden hos Skogsstyrelsen förkortas till tre veckor från det att en fullständig underrättelse enligt 14 § skogsvårdslagen kom in till myndigheten.”* Länsstyrelsen vill framföra följande synpunkter gällande detta förslag. Det kan uppstå en viss otydlighet gentemot markägare och allmänhet hur lång handläggningstiden för ett avverkningsärende är eftersom det finns tre olika alternativ. I normalfallet föreslås den vara tre veckor, om en anmälan om samråd enligt 12 kap 6§ miljöbalken samtidigt lämnas in blir den sex veckor och Skogsstyrelsen kan begära att handläggningstiden förlängs till åtta veckor. Länsstyrelsen föreslår för att handläggningstiden tydligt anges i det kartsikt över aktuella avverkningsanmälningar som Skogsstyrelsen publicerar för att minska missförstånd kring handläggningstid.

På sid 871 står i utredningen att *”I vissa situationer kan Skogsstyrelsen behöva samråda med en annan myndighet. Det kan till exempel avse förekomst av fornlämningar i det område som berörs av avverkningen. Krävs ett mer omfattande samråd med länsstyrelsen kan det vara skäl för en förlängd handläggningstid.”* Länsstyrelsen vill påpeka att Skogsstyrelsen inte samråder längre med Länsstyrelsen angående fornlämningar utan samrådet sker i dag direkt mellan Länsstyrelsen och markägaren. Om Skogsstyrelsen noterar potentiella fornlämningar i ett avverkningsanmält område återkopplar de direkt till markägaren eller ombudet. Det finns en överhängande risk att detta kommer att leda till förvirring och frustration då handläggningen enligt Kulturmiljölagen inte alltid kan hanteras inom samma tidsram. Förslaget riskerar att Länsstyrelsen handläggning enligt Kulturmiljölagen, kan komma att motverka de förslag som läggs fram i utredningen.

2021-04-27

101-1107-2021

Länsstyrelsen får däremot i vissa fall ärenden på remiss från Skogsstyrelsen som berör naturvärden och Länsstyrelsen begär själv i vissa fall ut avverkningsanmälningar som berör områden med potentiella naturvärden. För att Länsstyrelsen ska hinna göra en tillräcklig granskning som oftast inkluderar fältbesök krävs en längre handläggningstid än tre veckor. Från Länsstyrelsens sida är det därför viktigt att det finns möjlighet att förlänga handläggningstiden så som beskrivs i stycke 14.4.2.

Särskilda kommentarer till betänkandet gällande kulturmiljö

Skogsutredningen utgår från Skogsvårdslagen och föreslår förändringar av denna i syfte att komma till rätta med ökande konflikter mellan lagstiftning och markägare. Utredaren fokuserar på förslag som den anser förenklar för privata markägare att nyttja sin resurser bättre och grovt uttryckt minska ”myndighetskrångel. Utredningen har ur kulturmiljöhänseende tappat bort kopplingen till fornlämningar och Kulturmiljölagen. I och med det finns en brist i utredningens resonemang runt kulturmiljövärden i skogen eftersom skogsvårdslagen bara hanterar en del av helheten. Resultatet är en utredning vars förslags önskade möjligheter till uppfyllelse påverkas och i viss mån begränsas av Kulturmiljölagen samtidigt som lagda förslag riskerar att få oönskade effekter för arbetet med skogliga kulturmiljöer på länsstyrelserna och potentiellt kunna öka antalet skador på fornlämningar genererade av skogsbruket.

Nedan följer ett antal förslag på ändringar i den allmänna beskrivningen (del 1) för att bättre uppfylla en koppling till Kulturmiljölagen:

I sammanfattningen föreslår Länsstyrelsen följande ändringar:

Sid 43 *”Den nya skogspolitikens mål om miljö förutsatte att särskilt kunskaperna om naturvård och ekologi behövde bli högre än tidigare och att det gällde både i fråga om teoretiska kunskaper samt kunskap om var på den egna skogsfastigheten skyddsvärda och hänsynskrävande växter, djur eller miljöer finns.”*

De skogspolitiska målen syftade inte bara till naturvård och ekologi utan även till kulturmiljön. Detta innebar/innebär att markägaren även behöver ha kunskaper om vilka kulturlämningar som hen har på sin mark. I de fall kulturvärdena bedöms som fornlämningar hanteras de av Kulturmiljölagen. Övriga kulturhistoriska lämningar hanteras däremot av Skogsvårdslagen.

Sid 44. *”När miljöbalken infördes i slutet av 90-talet konstaterades att lagen var parallellt tillämplig med bland annat skogsvårdslagen.”*

Miljöbalken tas upp som en parallellt tillämplig lag till Skogsvårdslagen. Här borde även kulturmiljölagen lyftas som en parallellt tillämplig lag.

Sid 44. *”Före det att avverkningen utförs ska markägaren kunna redovisa för Skogsstyrelsen vilka natur- och kulturmiljövärden som berörs av den aktuella*

2021-04-27

101-1107-2021

åtgärden, vilken påverkan den aktuella åtgärden kommer ha på dessa samt hur markägaren avser att efterleva de krav om hänsyn som skogsvårdslagen ställer på den skogsbruksåtgärd som ska vidtas. Det innebär att det kommer finnas ett krav på att ha kunskap om miljövärdena i skogen innan en avverkningsanmälan ges in till Skogsstyrelsen. Om det är påkallat i det enskilda fallet ska myndigheten även ha möjlighet att begära att markägaren redogör för det underlag som legat till grund för hänsynsredovisningen.”

Det borde framgå att i de fall avverkningen berör en fornlämning är det kulturmiljölagen som gäller och att det är en annan myndighet, Länsstyrelsen, som är tillsynsmyndighet. Markägaren kan därför behöva ta en kontakt med Länsstyrelsen för att kunna göra en korrekt hänsynsredovisning.

Sid 44. ”För det andra bör det i första hand vara markägaren som ska ansvara för bedömningen av om en anmälan för samråd enligt miljö-balken ska lämnas in. Det innebär att det inte längre räcker med att lämna in en avverkningsanmälan för att Skogsstyrelsen ska kunna tillämpa miljöbalkens bestämmelser. Det är i stället markägaren som i ett första skede ska bedöma om en åtgärd omfattas av miljöbalkens eller av skogsvårdslagens bestämmelser.”

Här borde det åter igen framgå att markägarens bedömning om samråd inför en avverkning krävs eller inte, även borde omfatta en bedömning om i fall ett samråd enligt Kulturmiljölagen behöver göras.

4.3 Skogsvårdslagen

Sid 140. Skogens kulturvärden i form av fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar är skyddade av kulturmiljölagen och skogsvårdslagen. Alla lämningar, både kända och okända skyddas av lagarna... För att markera var det finns sådana kulturvärden kan stubbar på cirka 1,3 meter, så kallade kulturstubbar, lämnas vid avverkning. Dessa kulturstubbar markerar var lämningarna finns så att de inte skadas vid körning och markberedning.

Det bör framgå att tillstånd enligt Kulturmiljölagen krävs om markberedning och plantering ska utföras på en fornlämning.

Särskilda kommentarer kopplat till skogens påverkan på klimatmålet

Kapitel 7.2. Betänkandet lyfter fram att det behövs en ökad hållbar tillväxt i skogen för att kunna möta framtidens behov av biomassa, men att skogen som resurs samtidigt måste användas mer effektivt. På bland annat sid 59 och i kapitel 7.2 om cirkulär bioekonomi i del 1 av utredningen anges att utifrån en framtida ökad efterfrågan på skogsråvara föreslås åtgärder som behövs för att kunna följa internationella åtaganden om biologisk mångfald och klimat. En omställning till ett klimatneutralt samhälle förutsätter tillgång på material och produkter som återanvänds, återvinns och som produceras från förnyelsebar råvara, på ett hållbart sätt med låga eller inga utsläpp. Här vill Länsstyrelsen understryka att för att klara

klimatmålen och mål enligt Agenda 2030 räcker det inte att enbart förändra konsumtionsmönster (det vill säga från fossila råvaror till förnybara) utan konsumtion och uttag av primärråvara behöver minska. De förnybara råvarorna, där skogen dominerar i Örebro län, ska räcka till mycket. Uttag och användning av råvara behöver vara nog övervägd.

7.2.2 Möjligheter och förutsättningar för en hållbar omställning genom en växande cirkulär bioekonomi

Sid 301. Skogen bidrar till klimatarbetet genom att dels lagra in kol i det växande virkesförrådet och i skogsmarken, dels genom att begränsa beroendet av fossila resurser genom substitution av fossila råvaror. Avvägningen mellan kolinlagring i skog och substitutionseffekten som erhålls när fossila material och energislag ersätts med förnyelsebar råvara från skogen är komplex. Här önskar Länsstyrelsen att utredningen var tydligare i viljeriktningen samt uttalade ett uppdrag till en kommande nationell samordnare att analysera och väga råvaruavkastningsmål mot kolinlagringsmål. Länsstyrelsen förordar att det föreslagna vetenskapliga rådet uppdras att utreda forskningsläget vad gäller skogens klimatnyttor på kort och lång sikt.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Maria Larsson med enhetschef Johan Karlhager som föredragande. I den slutliga handläggningen har också naturvårdshandläggare Rolf Wedding, naturvårdshandläggare Jim Hellquist, handläggare Fredrik Karlsson, antikvarie Caroline Brobäck och energi- och klimatstrateg Carin Råberger medverkat.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.